

Pienet kentät, suuret kammiot

Jarkko Niemelä, TYKS

Sädehoitofysikoiden neuvottelupäivät
9.-10.6.2016. Helsinki

Yhteistyö

- TaYS: Jarkko Ojala, Mari Partanen, Mika Kapanen
  - Monte Carlo simuloinnit
- TYKS: Jani Keyriläinen, Jarkko Niemelä
  - Mittaukset
- STUK: Petri Sipilä
  - Mittaukset

Tutkimus

- Mittaukset tehty 9.-10.4 ja 16.-17.4.
  - TaYS:n Varian iX –koneella, jolle on olemassa testattu BEAMnrc -Monte Carlo malli
- Mittaukset ympyräkollimaattoreilla 4 – 40 mm (BrainLab)
- Datan käsittely on kesken
  - Tässä alustavia tuloksia

Pienet kentät sädehoidossa

- Pienen kentän määritelmiä
  - Isosentritasossa **pienenä kenttänä** pidetään $\leq 3 \times 3$ cm²
  - Lateraalinen elektronitasapaino alkaa hävitä
  - OF:n määrittämisessä 15 mm:n kentälle 1 mm:n virhe aiheuttaa 1%:n virheen -> **erittäin pieni kenttä**
  - Suurimman muutoksen OF:n määrittämisessä aiheuttaa elektronitasapainon muutos kun FS ≤ 12 mm -> **erittäin pieni kenttä**

Charles - A practical and theoretical definition of very small field size for radiotherapy output factor measurements. Med. Phys. 41, 041707 (2014)

Pienet kentät sädehoidossa

- Pienen kentän määritelmiä
  - Suuri muutos OF:ssä fokuksen varjostumisesta kun $FS \leq 8$ mm
  - Ilmaisimilla mitattu annos on liian pieni annosprofiilin ollessa kammion kokoluokkaa (volume averaging)
- Pienestä paikkavirheestä seuraa suuri annosvirhe hyvin pienissä kentissä

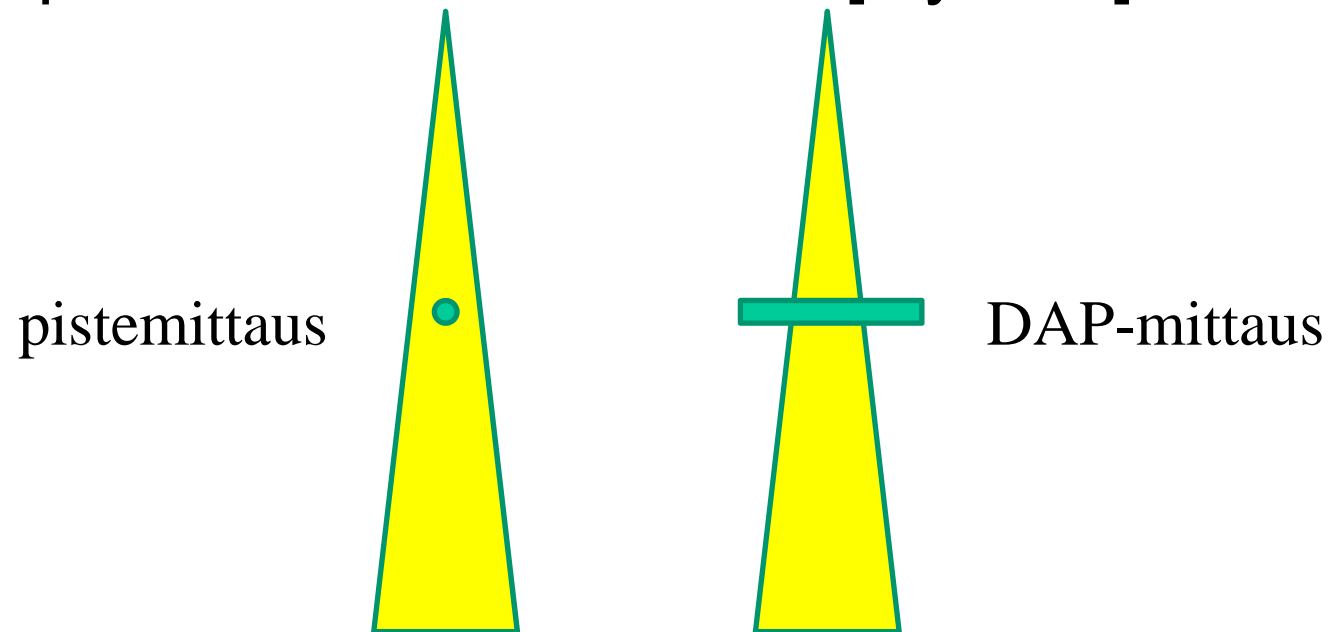
Charles - A practical and theoretical definition of very small field size for radiotherapy output factor measurements. Med. Phys. 41, 041707 (2014)

Pienet kentät sädehoidossa

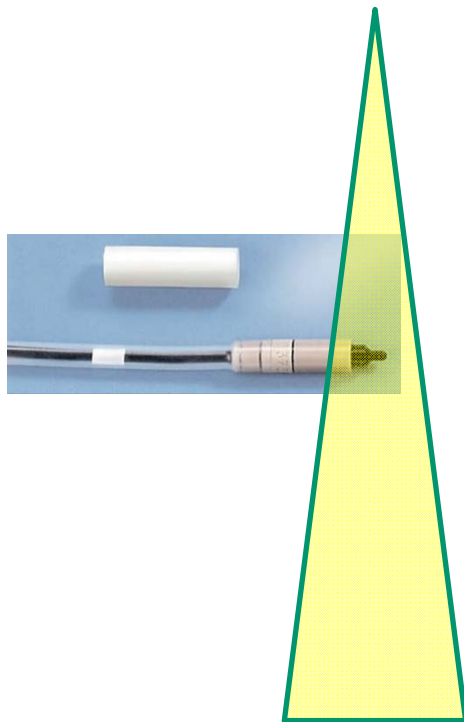
- Syväannoskäyrän mittaaminen haastavaa
  - Vesifantomi asetettava tarkasti keilan suuntaisesti
  - Kammio asetettava tarkasti keilan keskelle
- Säteilylaatuparametrien $TPR_{20,10}$ ja $J_{10,20}$ määrittäminen myös haastavaa em. syistä

Paikkavirheen poistaminen

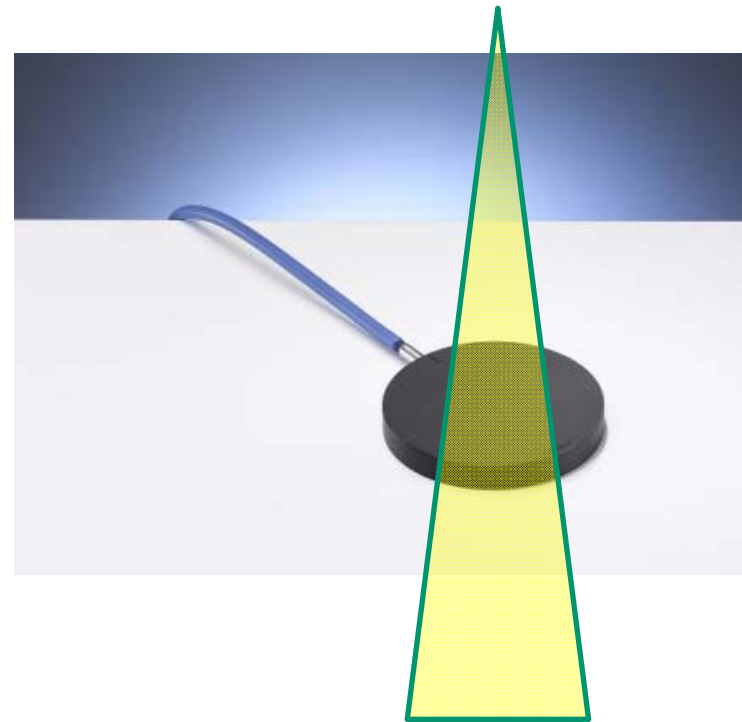
- Pisteannoksen mittaamisen sijaan mitataan pinta-ala-annos eli DAP [$\text{Gy}\cdot\text{cm}^2$]

Paikkavirheen poistaminen

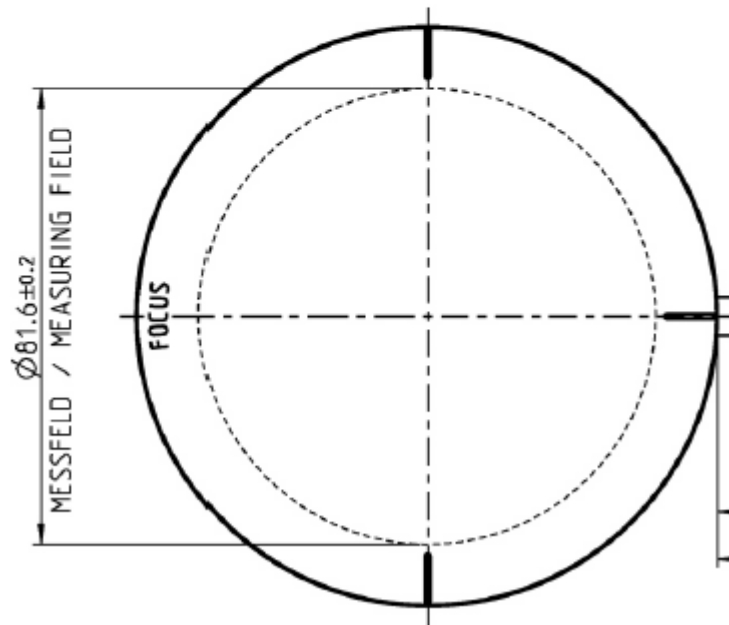
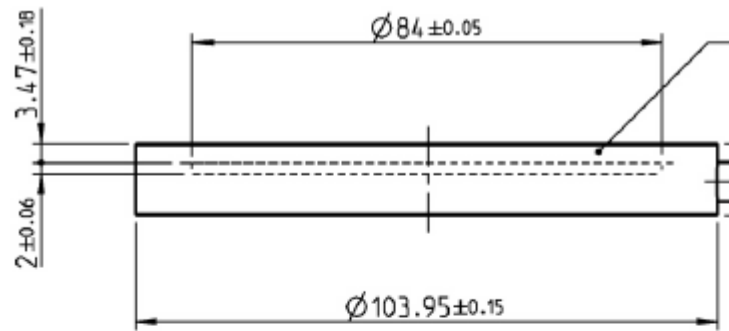

Pistemittaus pienellä
ionisaatiokammiolla

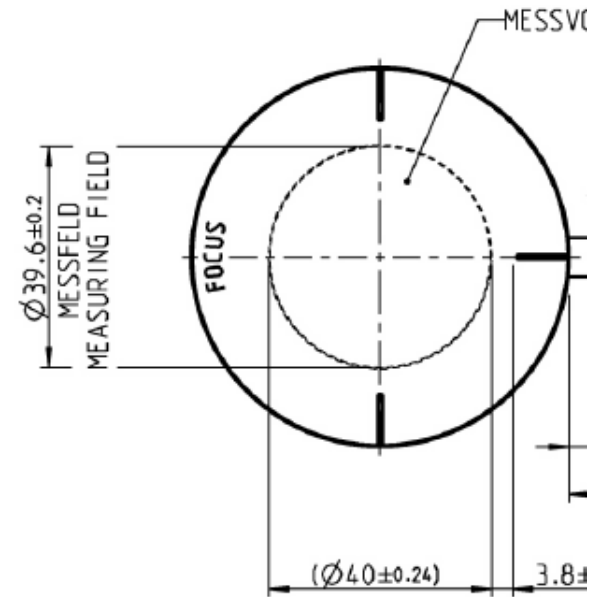
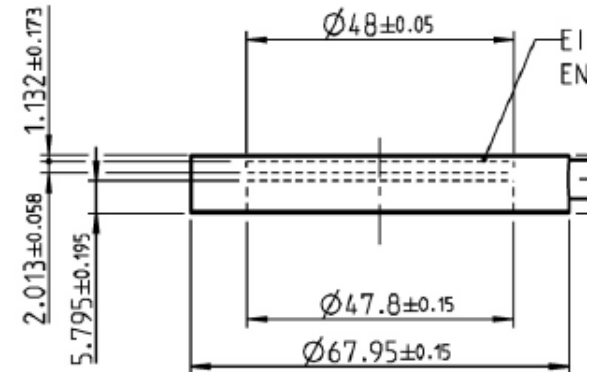

DAP-mittaus suurella
tasolevykammiolla

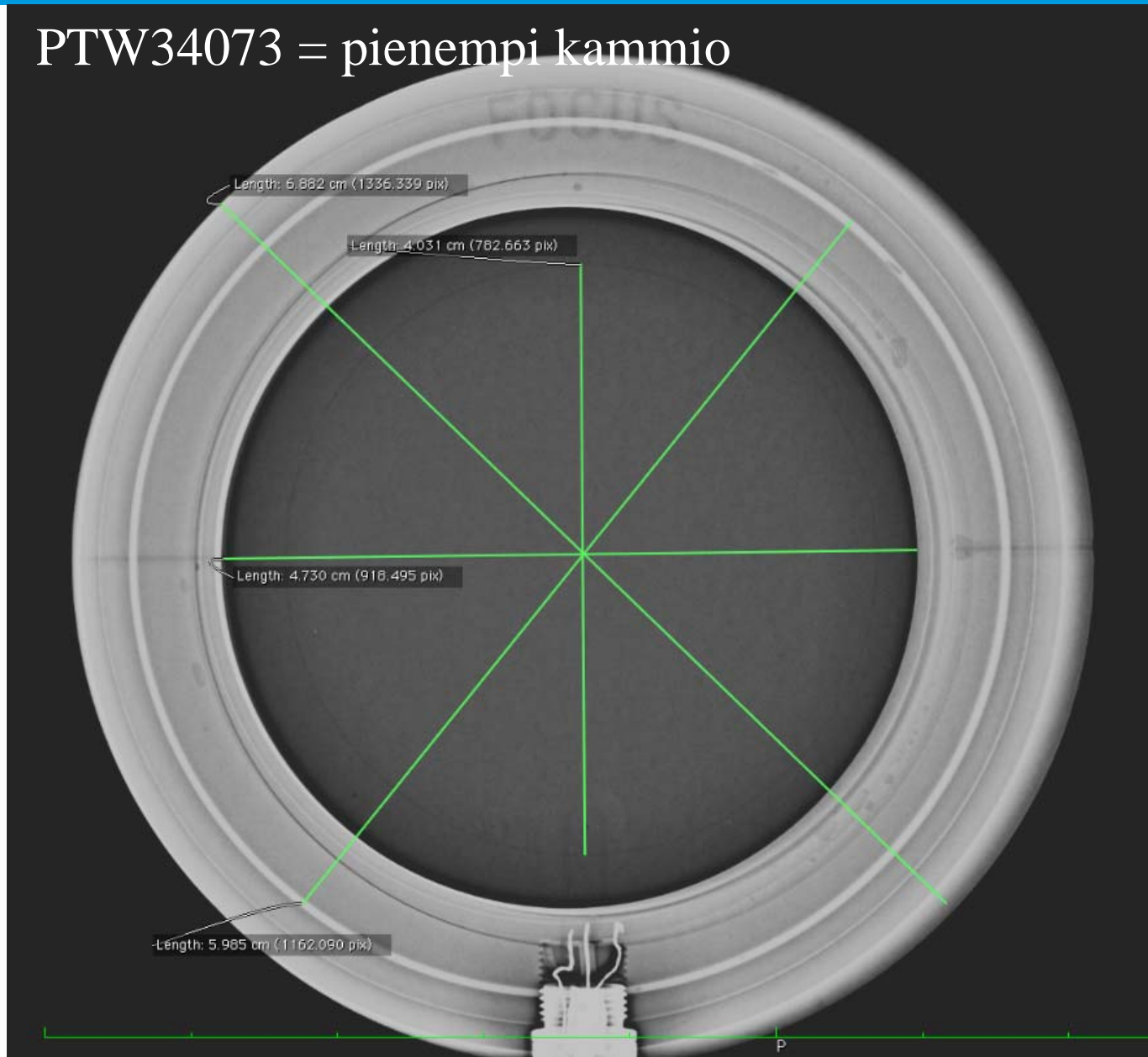

PTW34070 diam. = 8.2 cm

PTW34073 diam. = 4.0 cm

PTW34073 = pienempi kammio

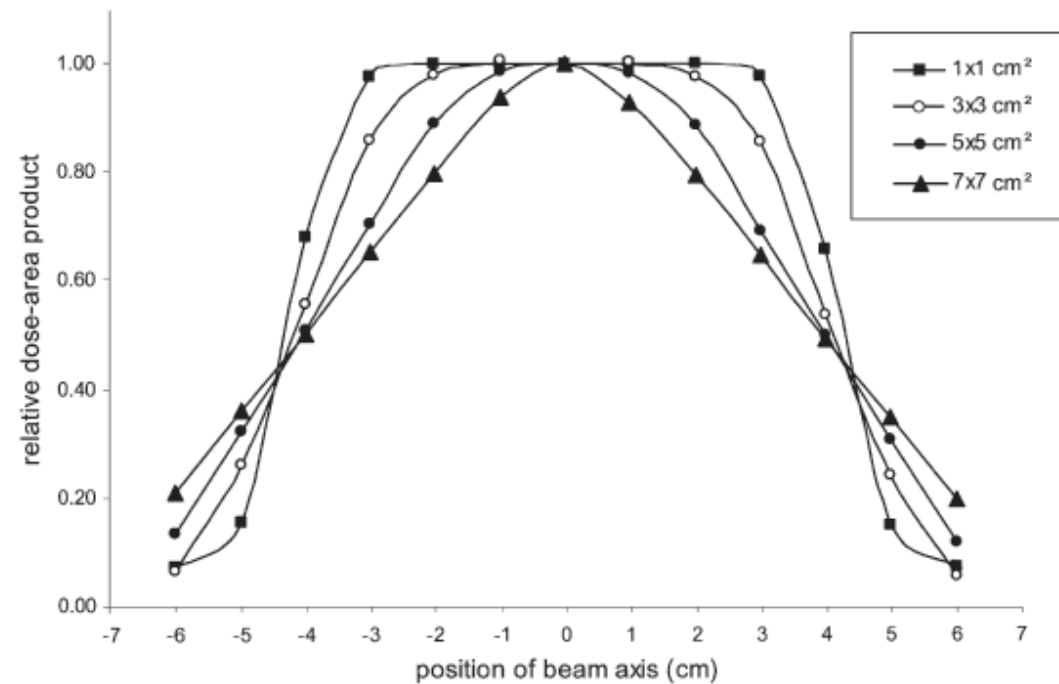

DAP = Dose-Area-Product

- DAP on annoksen integraali yli määrätyn pinnan S
  - Keilan suhteen kohtisuorassa
  - Suurempi kuin keilan pinta-ala

Paikkavirheen poistaminen

- PTW34070 tasolevy-kammiolla mitattu lateraaliprofiili
  - Halk. 8.1 cm
- Integrointiarvo vakio lateraalsiirron suhteen kenttäkokoon $5 \times 5 \text{ cm}^2$ asti kentän keskiakselilla

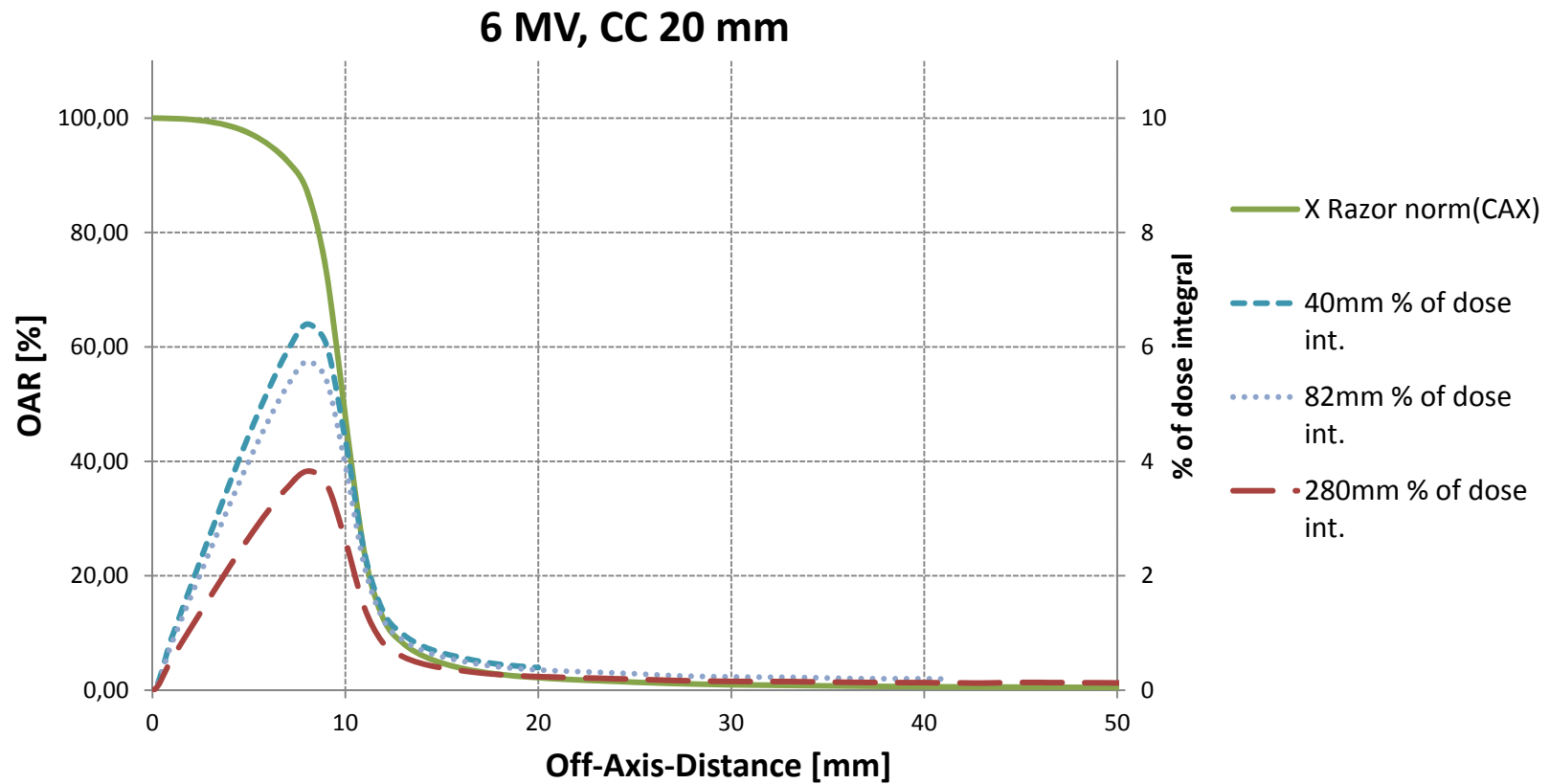

Djouguela et. al. 2006, Z. Med Phys

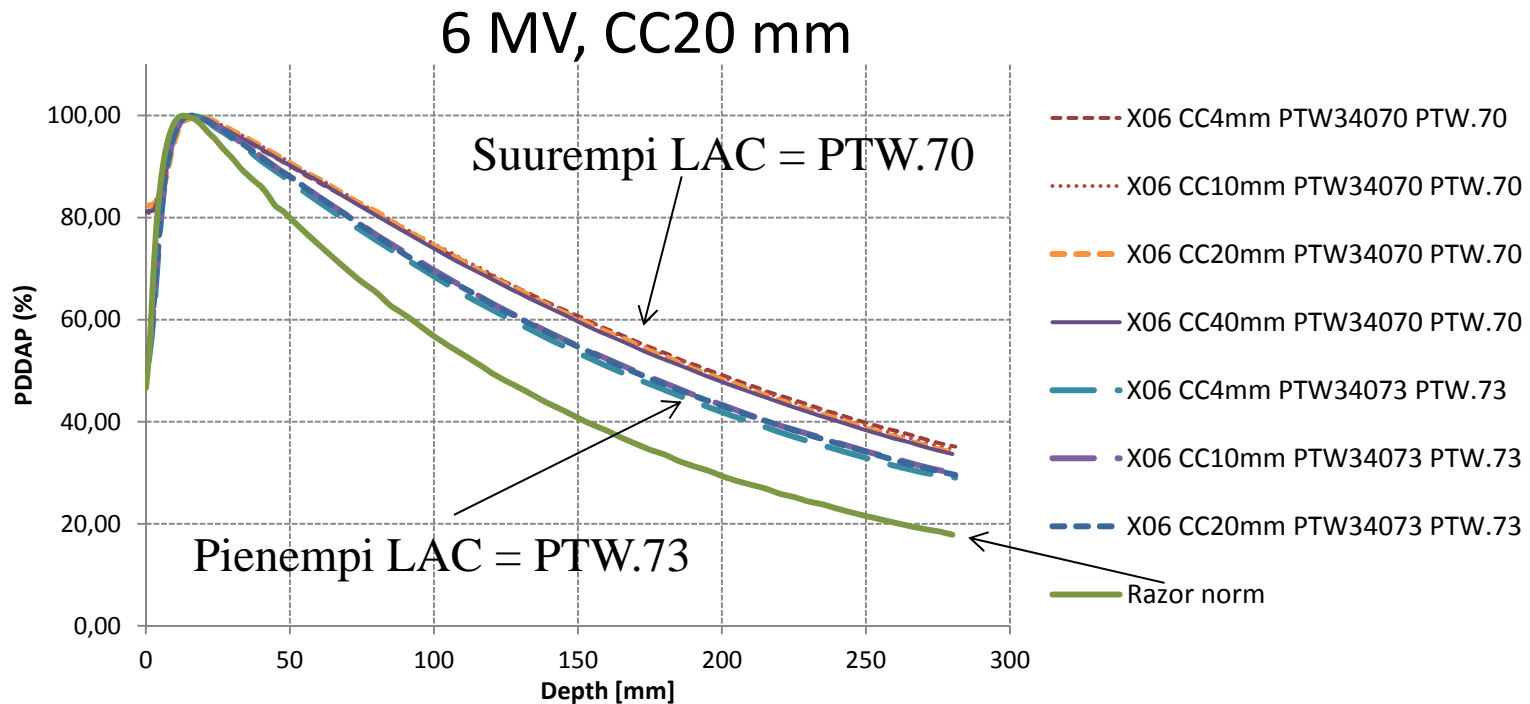
DAP:n ominaisuuksia

- Kun mitataan lateraalinen annosintegraali keilaa kohtisuorassa tasossa, ja kun keila osuu kokonaisuudessaan mittaavan kammion aktiivisen pinta-alan sisään
  - Lähteen etäisyyden muutoksella ei vaikutusta -> etäisyyden neliölaki ei ole läsnä
  - DAP-syväannoskäyrät yhteneviä kenttäkoon funktiona, pois lukien mm. takaisinsironnan vaikutus

DAP:n ominaisuuksia

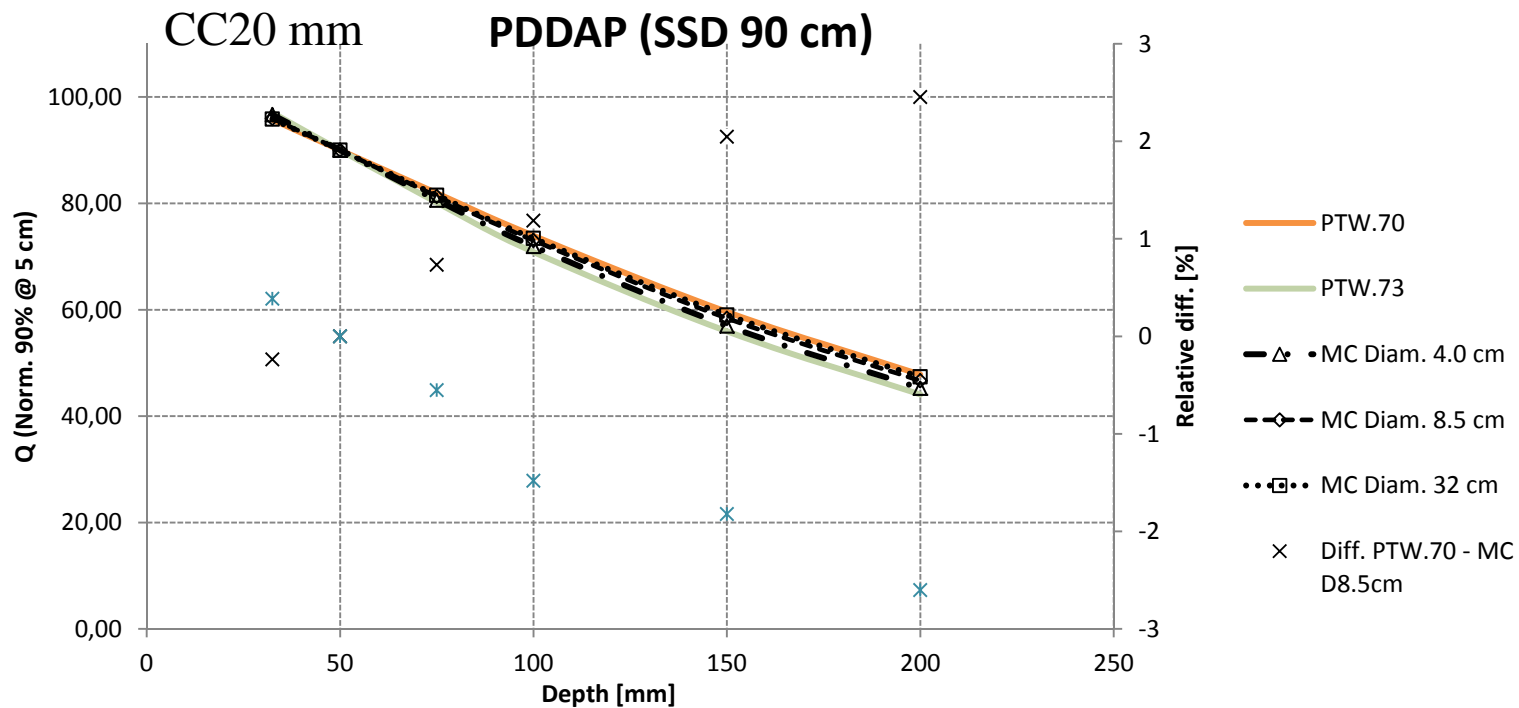

PDDAP (Percentage Depth Dose-Area-Product)

LAC = Large Area Chamber = tasolevykammio

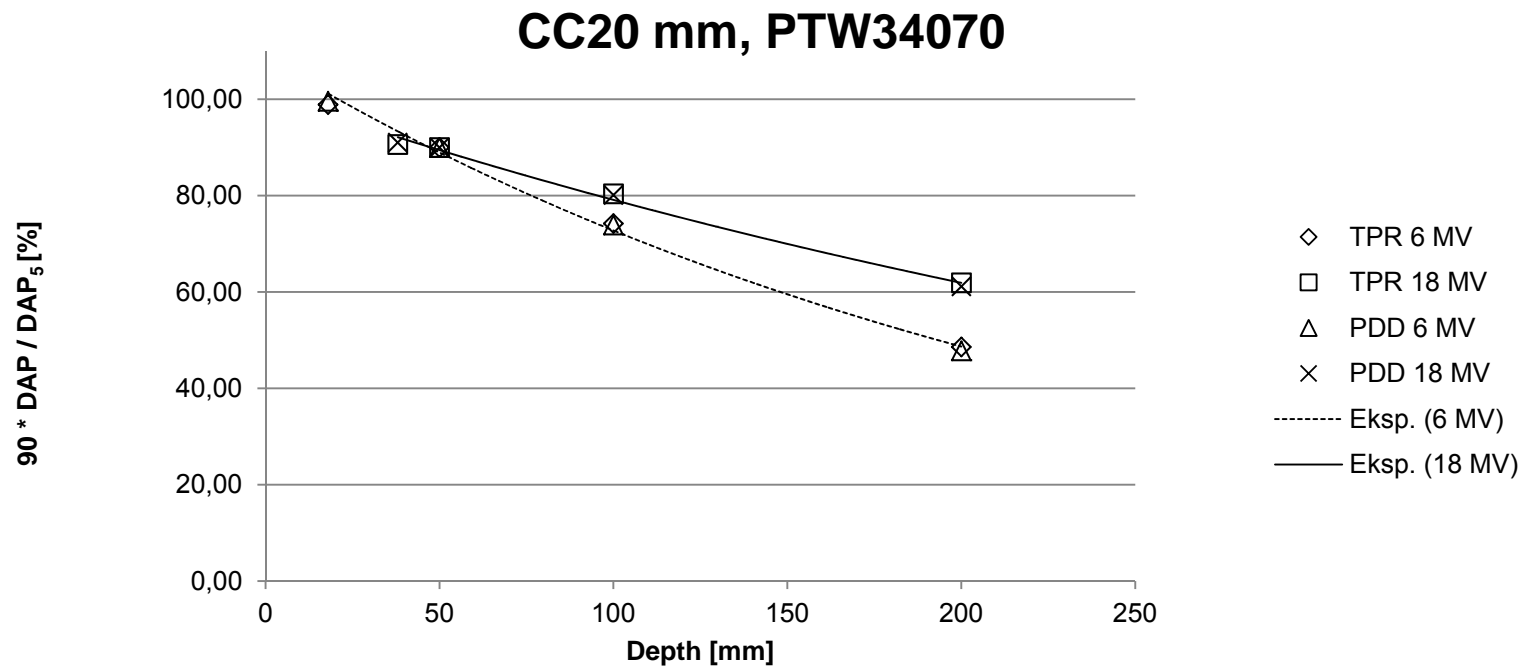
Mittaus vs. (karkea) mallinnus

- Mitattu annosintegraali vastaa mallinnusta
  - Mallinnuksen ”karkea” annosintegraali lateraaliprofiilista
  - Myöhemmin tarkat ympyräpinnat ja paksuudet, sekä ilmaisimen materiaalit

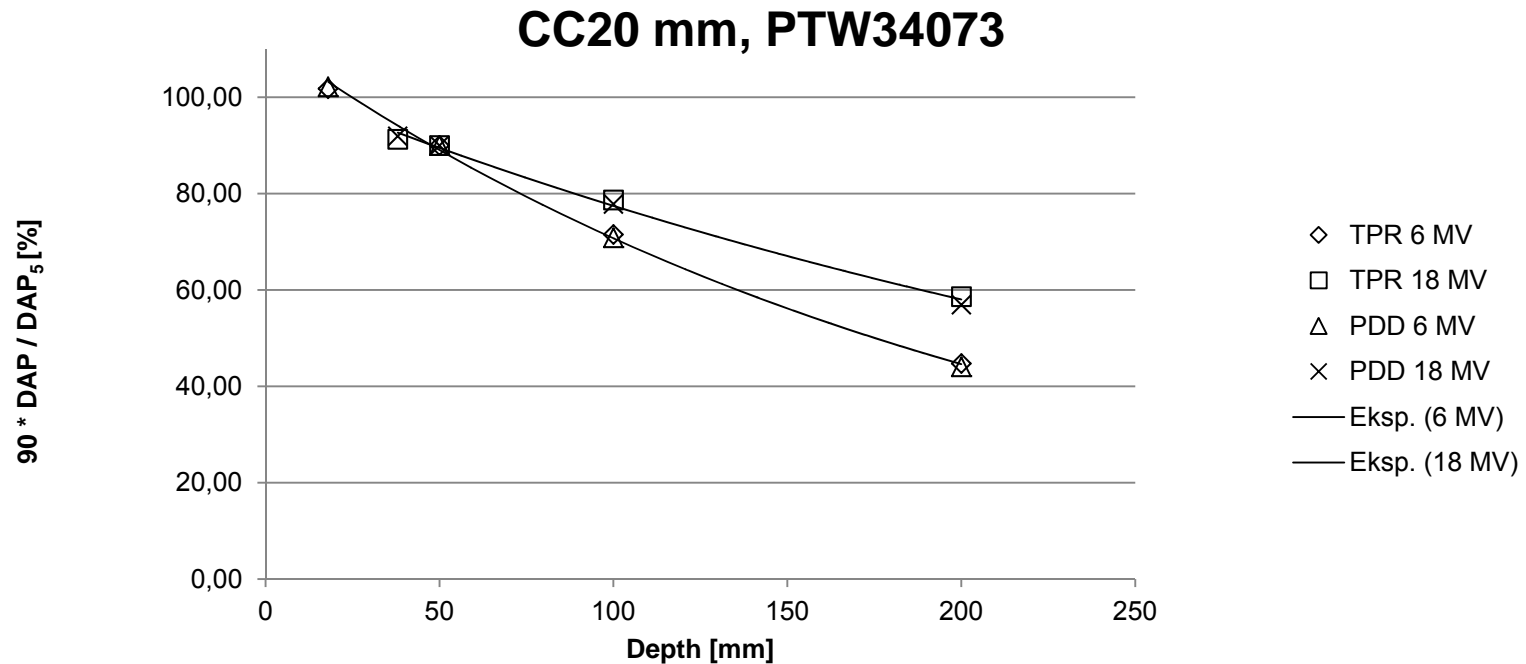

DAP-mittaus eri etäisyyksillä

PTW34070 = suurempi tasolevykammio

DAP-mittaus eri etäisyyksillä

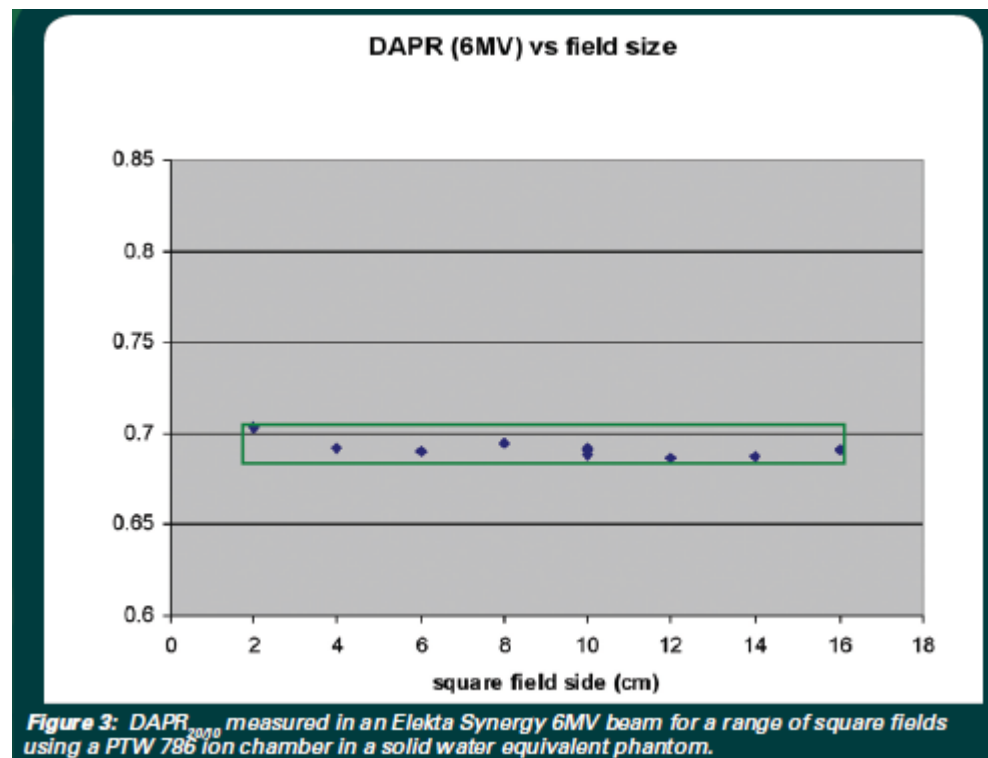
PTW34073 = pienempi tasolevykammio

Dose Area Product Ratio, DAPR

- $TPR_{20,10}$ ja $J_{10,20}$ sijaan voitaisiin käyttää $DAPR_{20,10}$ -laatuparametria.

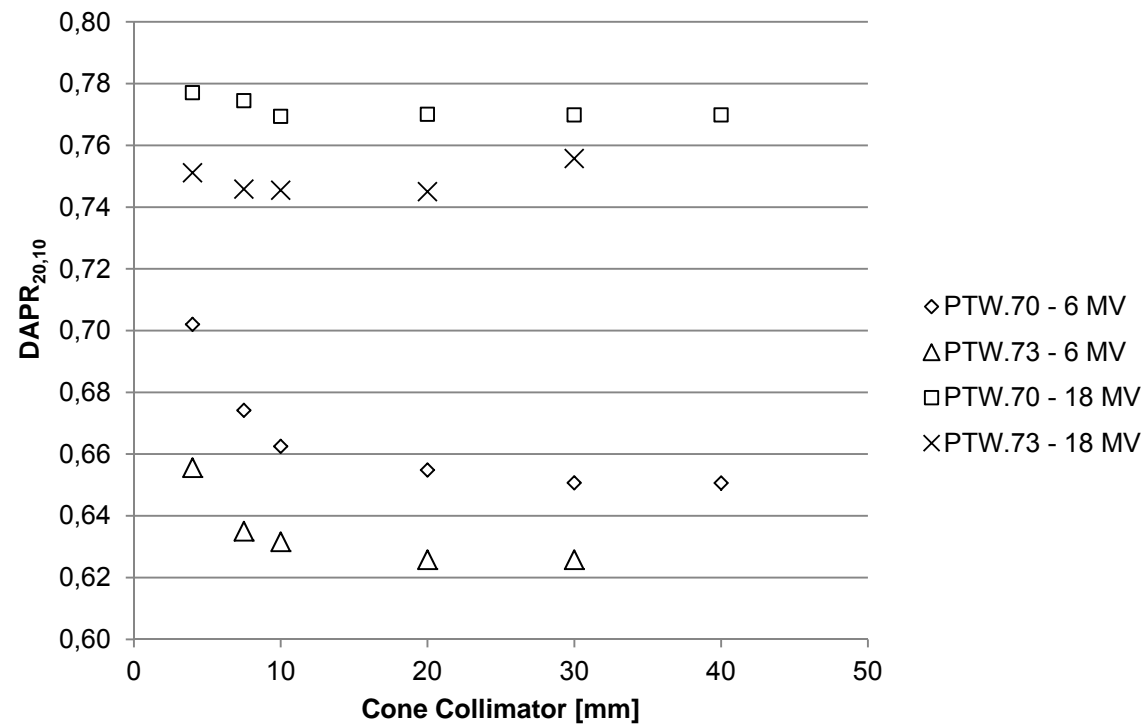
$$DAPR_{20,10} = DAP_{20} / DAP_{10}$$

DAPR_{20,10} kenttäkoon funktiona

Duane et al. 2010: Application of Dose Area Product and DAP Ratio to Dosimetry in IMRT and Small Field External Beam Radiotherapy, NPL

Dose Area Product Ratio, DAPR

4 – 40 mm ympyräkollimaattorit

DAPR:n käyttö IMRT-hoidoissa laatuparametrina (step&shoot)

- Koska DAPR on (melkein?) riippumaton kenttäkoosta ja kentän muodosta, olisi mitattu laatuparametri näistä riippumaton
  - $D_w = N_{D,w}(DAPR) \sum_i M_i$
  - DAPR olisi laatuparametri kyseiselle IMRT-hoidolle

DAPR dynaamisissa hoidoissa (Dynaaminen IMRT & VMAT)

- DAPR mitataan kahdessa eri asettelussa
  - Hankala kun kenttien lukumäärä suuri ja kun intensiteetti vaihtelee jatkuvasti (VMAT)
- DAP_{20} ja DAP_{10} pitäisi mitata samaan aikaan
  - Tasolevykammio, joka ei muuta keilan laatua
  - Kaksi kammiota fantomissa mittaamassa DAP-suhdetta samaan aikaan

Pienten kenttien kalibrointi

$$N_{\text{DAPw}} = \frac{\text{DAP}_{\text{w/MU}}(S)}{Q_{\text{w/MU}}^*} = \frac{D_{\text{core/MU}}}{Q_{\text{w/MU}}^*} \left[\frac{D_{\text{w}}(V)}{D_{\text{core}}} \right]_{\text{MC}} S,$$

where:

- $\text{DAP}_{\text{w/MU}}(S)$ is the dose-area product in water over a sensitive surface S per monitor unit;
- $Q_{\text{w/MU}}^*$ is the charge collected by the large ionization chamber per monitor unit corrected from leakage current, temperature, pressure, polarity and recombination;
- $D_{\text{core/MU}}$ is the absorbed dose measured by the large calorimeter per monitor unit;
- $\left[\frac{D_{\text{w}}(V)}{D_{\text{core}}} \right]_{\text{MC}}$ is the graphite/water correction factor determined by Monte Carlo simulation.

If the calibration factor of a large ionization chamber is independent of field size, output factors in terms of dose-area product would be equal to the ratio of the ionization chamber readings, without applying any correction factor.

Dufreneix et al. - Using a dose-area product for absolute measurements in small fields-a feasibility study, *Phys. Med. Biol.* **61** (2016) 650–662

Lähtitulevan tavoitteet

- Syksyllä 1. artikkeli DAP-mittauksesta
  - Kammioiden soveltuvuus DAPR-mittaukseen
  - Kammioiden vasteet syvyyden, kenttäkoon ja energian (sekä FF/FFF-keilan) suhteen
- Jatkossa tasolevykammion seinämän häiriö p_{wall}
  - Syvyyden, kenttäkoon ja energian suhteen
  - MC-mallinnuksella

Lähitulevan tavoitteet

- Lisämittauksia TYKS:n Novalis Tx –
koneella
  - Tarvitsisimme tälle MC-mallin

Kiitos mielenkiinnosta!